

Sammenhæng og børneperspektiv:

Ny Nordisk Skole bygger bro mellem skyhøj faglighed og trivsel

*Administrativ Debat har interviewet børne- og undervisningsminister Christine Antorini om Ny Nordisk Skole og udfordringer og muligheder i det danske børne- og undervisningssystem – fra faggrænser til friskoler. Interviewet er foretaget før præsentationen af regeringens udspil til et løft af folkeskolen af 4. december 2012.**

**AF TORBEN BUSE OG KRISTIAN LYK-JENSEN,
ADMINISTRATIV DEBAT**

Det er vel ikke helt forkert at sige, at folkeskolen har været i krise gennem en årrække. Er det medieskabt eller en realitet?

Folkeskolen har altid været nem at skyde skylden på i forhold til mange problemer. Hvis der er nogen, som har klaret sig dårligt i livet, var det nemme svar at henvise til folkeskolen. Min mor var folkeskolelærer, og jeg kan huske fra hele min barndom, at min mor altid var træt af, at folkeskolen blev skældt ud for alt. Det har ikke ændret sig.

Når vi ser på, hvordan det rent faktisk går med folkeskolens faglige resultater, må jeg sige, at vi har en folkeskole, som er god for langt størstedelen af eleverne. Det er de sidste 20 procent af eleverne, vi stadig mangler. Det er ikke kun de 15-17 pct. af eleverne, der forlader folkeskolen uden de grundlæggende kompetencer i dansk og matematik. Det er også de dygtigste, der ikke udfordres tilstrækkeligt. Folkeskolen er en skole, der skal udfordre alle børn og unge til at blive så dygtige, de kan, uanset baggrund. Det er her vores ideer om den Ny Nordiske Skole fokuserer, og det er her, målene for regeringens

» Det er de sidste 20 procent af eleverne, vi stadig mangler.

folkeskolereform er. Folkeskolen skal gøre alle børn dygtigere, samtidig med at alle er glade for at gå i skole. Skulle jeg sammenfatte, hvad det er, eleverne skal have med sig i bagagen fra Ny Nordisk Skole og den nye folkeskole, så er det skyhøj faglighed og trivsel. Man lærer mest, når man er glad for at gå i skole, er god til at arbejde sammen med sine kammerater, også dem der er forskellig fra en selv. Sagt med andre ord handler det om at skabe livsduelige børn og unge.

Hvorfor er det så svært at få de sidste 20 procent med, selvom den samme udfordring har været der i mange år?

Hvis jeg skal pege på nogle af hovedudfordringerne, er det for det første, at der stadig er en alt for tydelig social etikette. Der er for mange børn fra hjem uden uddannelsestradition, der hægtes af undervejs i skolen. Og der er for mange to-sprogede børn, der hægtes af. Der er også stadig flere drenge, der hægtes af. Vi har firkantet sagt fået udviklet en skole, der er god for middelklassens børn og god for dem, der er godt kan lære ved at sidde stille med bøgerne og det mere teoretiske.

For at nå målene om at udfordre alle børn og unge til at blive så dygtige, de kan – ikke mindst de 20 procent, der ikke udfordres tilstrækkeligt, skal vi tænke på tværs af dagtilbud, skole og ungdomsuddannelserne og gøre op med den skyttegravskrig, der har været om den pædagogiske retning for skolerne.

I 00'erne var der en ret ødelæggende værdikamp under Fogh-regeringen, der trak diskussionen om folkeskolen skarpt op på et ekstremt ukonstruktivt grundlag. Det var rundkredspædagogerne mod den sorte skole. Dermed blev det en debat om enten høj faglighed eller sociale kompetencer. Enten dannelse eller uddannelse. Enten at blive til en god medarbejder eller en god medborger. Det betød, at der ikke var plads til et mål om både høj faglighed og vægt på gruppearbejde, sociale kompetencer og trivsel. Man måtte bekende side, hvilket skabte en række kunstige modstillinger, som har været meget uhensigtsmæssigt for folkeskolen. Det gjorde samtidig, at det var ganske svært at lave politiske aftaler i en bred folkeskoleforligskreds.

Resultatet blev, at der godt nok skete 27 ændringer af folkeskoleloven op igennem 00'erne. Men vi har ikke brug for mange små skridt i forskellige retninger. Der er brug for et stort skridt for at udvikle folkeskolen samlet til en bedre skole for alle. Og skal vi lige

slå en sløjfe på den meget ideologiske debat i 00'erne, viste det sig, at begge parter i fløjkrigen havde ret. Der er både brug for 'sort skole' forstået som mestring af de enkelte faglige discipliner, evnen til at kombinere fagene, og for sociale, personlige og motoriske kompetencer.

Og det er der, vi er nu. Det handler om både-og. Derfor håber jeg også meget, og jeg vil gøre, hvad jeg kan for, at vi lander en bred og god aftale i folkeskoleforligskredsen, der består af seks partier. Heldigvis er der blevet kvitteret positivt for hovedtankerne i regeringens udspil til at gøre en god skole bedre fra partierne, så måske er vi nået dertil nu, at vi alle gør os umage med at finde en langtidsholdbar løsning for folkeskolen.

Vi har brug for børn og unge, der kan kombinere praksis og teori, og som kan omsætte teori til anvendelsesorientering. Danmark er ikke bare et videnssamfund. Vi lever af at være et produktions- og videnssamfund. Og dermed endnu et enten-eller, vi skal af med. Børn er ikke enten til håndens arbejde eller til åndens arbejde. At være innovativ og kreativ er netop at kunne hele processen fra en ny ide eller udfordring, over problemløsning i samarbejde med nogle, der kan noget andet end en selv, til at skabe et produkt, en service eller andet, der skaber værdi også for andre end en selv. Det er det, vi lever af i Danmark, det er sådan, vi bør arbejde på alle arbejdspladser. Og det er denne læringstænkning, som ikke bare folkeskolen, men alle institutioner i et samlet 0-18 års perspektiv skal være gennemsyret af.

Skal dagsinstitutionsområdet også være en del af denne proces?

Ja. Og det er det, som Ny Nordisk Skole handler om: Hvordan vi kan danne skole med udgangspunkt i et sammenhængende børneperspektiv, hvor vi ser det sammenhængende børneliv, fra børnene starter i vuggestue eller dagpleje og hele vejen, til de forhåbentlig ender med en studentereksamen eller et svendebrev i hånden og har lyst til at lære endnu mere. Livslang læring gennem voksen- og efteruddannelse vil være et

→ SIDE 4

» Det er første gang, at der eksisterer et børne- og undervisningsministerium. Og det er en kæmpe fordel, ...

vilkår for alle, og en af de store udfordringer, vi har med mange ufaglærte voksne, er, at de har haft en dårlig skoleoplevelse med nederlag og manglende motivation til mere uddannelse. Derfor er lysten til at lære så afgørende, og den lyst skal vi bevare og udvikle hos børnene, der jo er vilde med at lære, allerede når de er helt små.

Selvom vi netop er kommet med et udspil til et løft af folkeskolen, hænger det sammen med andre initiativer, der ligger her i ministeriet, fx udviklingsprogram for fremtidens dagtilbud med fokus på styrket pædagogisk ledelse, pædagogernes arbejde med de pædagogiske læreplaner og øget forældreinddragelse. Det er første gang, at der eksisterer et børne- og undervisningsministerium. Og det er en kæmpe fordel, som jeg kan mærke allerede nu, hvor jeg har været minister i et år. Vi har den samme opgaveportefølje, som man også har ude i kommunerne. Det betyder fx, at vi meget bedre kan håndtere overgangene mellem institutionerne og de understøttende systemer mellem staten og kommunerne. Og det er altid i overgangene, der opstår problemer.

Hvordan er sammenhængen mellem Ny Nordisk Skole og dine tanker om øget brug af netværk og dialoggrupper lokalt?

Erfaringerne med alene at forandre fx folkeskolen fra oven gennem ændringer af love og bekendtgørelser er ikke overbevisende. Lovgivning udstikker rammen og retningen for forandringen, og finanslove og kommunale budgetforlig angiver prioriteringen inden for forskellige områder med den økonomi, der nu engang er. Men det, der virkelig gør en forskel for vores børn, er den hverdag, de møder med dygtige pædagoger, lærere og andre kompetente voksne. Vi kan kun for alvor forandre og forbedre vores børns læringsmiljøer, hvis det sker i et tæt samarbejde med de fagprofessionelle ude i marken og ved at arbejde med decentral kvalitetsudvikling, hvor den nyeste viden om undervisningsmetoder, ledelse, inklusion mv. hele tiden deles på institutionerne og på tværs af institutionerne.

Jeg er meget inspireret af Canada. De har gennemført deres skoleændringer ved at have fokus på få nationale mål, hvor regeringen følger, at alle børn år for år bliver dygtigere til at læse, skrive og regne, og at de sociale skel i forhold til faglige resultater mindskes. Det er sket i tæt samarbejde mellem undervisningsministeriet og skolerne og med stor satsning på systematisk videndeling gennem kvalitetsnetværk mellem skolerne. Derudover har de etableret et korps af læringskonsulenter bestående af dygtige lærere og ledere, der rekrutteres for fx 1-2 år for at styrke kvaliteten og videndele ude på skolerne, hvor efter selvsamme lærere og ledere vender tilbage til praksis på skolerne som faglige fyrtårne der. Hele den tænkning om kapacitetsopbygning er et centralt omdrejningspunkt i vores udspil til folkeskolereform.

Vi vil gerne udvikle både daginstitutioner, skolerne og ungdomsuddannelserne i et medejerskab med praktikerne, forældrene, eleverne og kommunerne. Det har vi ladet os inspirere af i arbejdet med Ny Nordisk Skole, som handler om, hvordan institutionerne selv kan være med til at forandre sig indefra for at løfte målene om at gøre alle elever så dygtige som muligt uanset baggrund. Det kræver forskellige strategier på de enkelte institutioner, alt efter hvilke børn, forældre, styrker og udfordringer den enkelte institution har.

Ny Nordisk Skole er blevet modtaget med kys hånd af mange, og mere end 350 institutioner har meldt sig til at være med i første ansøgningsrunde, som var i november. Vi har fået så mange positive reaktioner, at vi har fremrykket næste ansøgningsrunde til juni 2013, fordi mange ikke nåede at være klar allerede til november. Det skyldes bl.a. at vi har bedt om tre ting for at kunne søge om at blive Ny Nordisk Skole.

For det første, at mindst 85 procent af medarbejderne på institutionen skulle sige ja til at være med, ligesom ledelsen og kommunalbestyrelsen, hvis den var forankret som et kommunalt tilbud. For det andet, at man skulle søge som netværk bestående af mindst tre institutioner, hvoraf en skulle være anderledes end de andre. Fx to folkeskoler og en erhvervsskole, eller en børnehave, en folkeskole og en ungdomsskole. Der er brug for at samarbejde på tværs af institutionerne, lære af hinandens læringsmiljøer og ikke mindst at kunne samarbejde på tværs af de

» **Ny Nordisk Skole
presser vi ikke ned over
institutionerne. Projektet
er for de institutioner, som
vil være med.**

fagprofessionelle miljøer. Præcis som vi også ønsker, at børn skal lære i skolerne. For det tredje, at netværket definerer mindst et fælles forandringsforløb, der bidrager til at nå de få, fælles overordnede mål. NNS-institutionerne vil få sparring fra læringskonsulenter og deler viden på tværs om, hvordan de lokalt forandrer deres praksis.

Kommunerne har haft ansvaret for de opgaver, du gerne vil have sammentænkt – skole, dagtilbud, SFO m.v. – men der er ikke sket den store forandring. Hvorfor er der sket så lidt?

Rigtig meget handler om faggrænser og institutioner og systemer, der ikke er koordineret på tværs. Nogle af professionsområderne har en meget stærk professionsidentitet. I mange år har lærerne haft en identitet som

eksperter på undervisning og skolen, mens pædagogerne har haft det i forhold til dagtilbud. I dag er der flere og flere steder, hvor pædagoger og lærere skal arbejde tæt sammen både i forhold til skolen og i overgangen mellem børnehaven og skolen og skolen og SFO/klub.

Det er essensen af Ny Nordisk Skole: Kan vi lave en proces, hvor flere faggrupper kan se det positive i løsninger på tværs af professionsidentiteter, og som gør, at vi sammen bliver bedre? Det er kernen i det.

Derfor står og falder det med, om man kan lave en sammenhængende styringstænkning, og det er en udfordring i forhold til et ministerium. Spørgsmålet er, om det simultant kan lade sig gøre at have en lovgivningsproces og en medejerskabsproces, hvor præmissen for medejerskabsprocessen netop er, at det er selve processen i Ny Nordisk Skole, som gør forskellen. Men det skal vi kæmpe for som system. Vi er nødt til at tænke anderledes.

Kan en sammenhængende skoledag på tværs mellem skole og SFO i Ny Nordisk Skole holdes inden for lærernes arbejdstidsaftale, som vi kender den?

Det er vigtigt at skille tingene ad. Ny Nordisk Skole handler om den røde pædagogiske

→ SIDE 6

tråd, der skal gå på tværs i børnenes liv fra 0-18 år, hvor vi gør op med enten-eller-tænkningen og tænker i både-og. Det gælder i øvrigt også i forhold til en af de store ideologiske stridspunkter inden for daginstitutionsområdet. Der har været en hellig krig mellem dem, der sværgede til leg, og dem der sværgede til læring. Men igen handler det om både leg og læring ikke bare i dagtilbud, men meget gerne også i skolen og ungdomsuddannelserne. Legen er et fantastisk afsæt for at gribe fat i børn og unges nysgerrighed og engagement, uanset om det er ved vandhullet eller ved computerspillet, og så bringe læring ind i legen. Det handler om at tænke læringsmiljøet og undervisningen anderledes og ikke isoleret set at ændre rammerne eller finde flere penge.

Eventuelle ændringer af arbejdstidsaftaler er et overenskomstanliggende, og forhandlingerne på hele det offentlige område er netop startet. Vi synes i regeringen, det vil være en god ide, hvis underviserne bruger lidt mere af deres tid direkte med børnene til undervisning. De skal ikke arbejde mere end alle andre, men anderledes. En mere sammenhængende børnedag også i skolerne vil bedre kunne gennemføres, hvis der er mere lokalt råderum til at organisere arbejdet, som bl.a. KL og flere lederorganisationer har peget på som optakt til overenskomstforhandlingerne.

Det er også oplagt med differentieret forberedelsestid og at se på, hvordan arbejdsopgaverne i langt højere grad kan løses i løbet af skoledagen. Tilstedeværelse er forudsætningen for godt og effektivt teamsamarbejde, planlægning, forberedelse og mere tid sammen med eleverne. Når lærere spørger, hvad det er, de ikke skal lave, så er mit svar, at der på de fleste arbejdspladser hele tiden kommer nye opgaver, mens andre forsvinder eller løses mere effektivt. Derfor er det for enkelt at se det som nye opgaver, som bliver lagt oven på de andre. Vi må finde ud af, hvordan kan vi løse tingene på en anderledes måde.

Men Ny Nordisk Skole fortsætter som forandringsprojekt for de institutioner, der gerne vil være med selv, uafhængigt af resultatet fra overenskomstforhandlingerne.

Vil der være nogen konsekvens eller sanktion fra statens side, hvis kommunerne ikke bliver bedre – eller i værste fald bliver dårligere?

I vores folkeskoleudspil har vi valgt tre nationale mål, hvor det faglige løft følges ved at måle på elevernes progression i dansk og ma-

» ... det vil være en god ide, hvis underviserne bruger lidt mere af deres tid direkte med børnene til undervisning.

tematik. Når vi måler på disse to fag, er det, fordi der er velunderbygget viden på, at hvis eleverne har godt fat i disse fag, så klarer de sig også godt i de øvrige fag.

Dilemmaet i forhold til at følge elevernes progression i øjeblikket er, at vi i Danmark følger eleverne på afgangsniveau – dvs. 9. klasse. Vi har ikke noget instrument, hvor vi

kan følge dem undervejs. Det betyder, at der kan gå ni år, hvor det går galt, før vi opfanger det.

Det er noget af det, som har gjort indtryk på mange af os i forhold til den canadiske skole. Der kan de år for år følge, om eleverne bliver dygtige i de få nationale mål for at læse, skrive og regne. Vi vil måle med udgangspunkt i de eksisterende nationale test, og resultaterne skal ikke bruges til forsimplede skoleranglister. Målene skal bruges til at følge, om vi gør den rigtige indsats for at gøre alle børn dygtigere. Der er mange veje at gå lokalt – men vi skal kunne se, at vejene fører det samme sted hen, nemlig til endnu dygtigere børn, og at alle kommer med.

I de seneste to år er der sket en eksplosion i antallet af skolelukninger, og kommunerne siger, at denne proces ikke er færdig. Hver fjerde af skolerne, som lukker, genopstår

nu som privatskole. Hvad tænker du om den udvikling?

At der bliver lukket nogle skoler, ser jeg ikke nødvendigvis som noget dårligt. I mange af kommunerne er det en bevidst skoleplan. Det bygger på en erkendelse af, at vi er nødt til at have skoler af en vis størrelse, hvis et lærerkollegium skal kunne undervise i deres linjefag – og det betyder meget for fagligheden. Vil du arbejde med at udvikle den digitale skole, eller skal du arbejde med inklusion af f.eks. ordblinde og børn med ADHD, så kræver det kapacitet til et ressourcecenter, it-vejledere, læsevejledere mv. Alt det taler for større skoler. Det er samtidig billigere at drive større skoler end mange små skoler.

En kommune som Svendborg er meget interessant. Kommunen har været igennem en stor proces med at nedlægge små skoler, med alt hvad det giver af diskussion med borgerne. Men det har givet dem luft til at investere

→ SIDE 8

» ... vi skal
gøre en god
folkeskole endnu
bedre, så den
bliver førstevalget
for vores børn.

i folkeskolerne. Alle skolerne i kommunen er nu blevet til idrætsskoler, hvor børnene fra 0. til 13. klasse går i skole fra klokken 8 til 14. De er rigtig dygtige til inklusion, og eleverne har fået flere timer på en mere spændende måde, bl.a. med en satsning på bevægelse gennem dagen.

Jeg synes det er bekymrende, at flere vælger folkeskolen fra, selvom det stadig er sådan at langt de fleste forældre vælger folkeskolen og er glade for den. Det er en vigtig diskussion, hvordan vi kan holde fast i fællesskabets skole. Vores svar er, at vi skal lave en god folkeskole endnu bedre, så det bliver førstevalget for vores børn. Det er omdrejningspunktet for det ambitiøse udspil, vi har lagt frem.

Men er det ikke svært at lave en bedre folkeskole, når de ressourcestærke har trukket deres børn over i privatskolerne. Der er ikke så meget tilbage i folkeskolen at arbejde med, hvis de fagligt stærke elever er trukket ud af folkeskolen?

Det er to forskellige problemstillinger. Vi har en storbyproblemstilling, som er særlig udbredt i København. I nogle af de bydele, hvor der bor mange familier med anden etnisk baggrund, vælger de danske middelklasseforældre at flytte deres børn væk til privatskoler. Hvis man ser på resten af landet, handler det som regel om, at forældre opretter en friskole i protest mod lukning af den

lokale folkeskole. Så det er to forskellige problemstillinger. Jeg synes, forældre skal have muligheden for at vælge et alternativ til folkeskolen, fx en friskole med særlig pædagogik eller idépolitisk grundlag. Men målet er, at den lokale folkeskole altid er et attraktivt tilbud for alle forældre og deres børn.

Bare for at komme med et eksempel på, at det kan lade sig gøre: Guldbergsgade Skole på Nørrebro, som jeg besøgte for nylig. Der har kommunen slået to skoler sammen og omlagt skoledistrikterne. Skolen har virkelig arbejdet systematisk med at bruge 0-18 års-perspektivet ude i dagsinstitutionerne og fortælle de danske forældre, at der er en rigtig god, ny skole med opgraderede faciliteter, med vægt på høj faglighed og trivsel. I takt med at de danske forældre igen er begyndt at vælge deres lokale folkeskole, er det lykkedes Guldbergsgade Skole at tiltrække en meget mere mangfoldig gruppe af elever, og de er gået fra at være en næsten rent tosproget skole til at være en skole med 15 procent tosprogede og 85 procent danske elever. Det kan altså lade sig gøre. Forældre skal bare have oplevelsen af, at her bliver mine børn dygtigere og trives godt. Og jeg synes, det er fuldstændig legitimt, at de har det ønske. ■

** Redaktionen af interviewet er afsluttet den 10. december 2012.*